

Phantom Limb, Jay Rosenblatt

Xcèntric

el cinema del CCCB

23.ABRIL.2009

1

Human remains, Jay Rosenblatt

Vides reinterpretades.

Jay Rosenblatt

- Human Remains, Jay Rosenblatt. Estats Units, 1998, 30', 16 mm.
- Phantom Limb, Jay Rosenblatt. Estats Units, 2005, 28', 35 mm.
- I Used to Be a Filmmaker, Jay Rosenblatt. Estats Units, 2004, 10', 35 mm.
- I Like it a Lot, Jay Rosenblatt. Estats Units, 2004, 4', video.

XCÈNTRIC

23/ABRIL/09

Human Remains, per Jay Rosenblatt

Human Remains és un documental que il·lustra la banalitat del mal mitjançant la creació de retrats íntims dels cinc dictadors més rellevants d'aquest segle. El film revela les vides privades d'Adolf Hitler, Benito Mussolini, Josif Stalin, Francisco Franco i Mao Zedong. Coneixem els detalls més mundans i privats de les seves vides —les seves pel·lícules i els seus plats favorits, els hàbits i les preferències sexuals—, però no hi ha cap menció de les seves vides públiques o el seu lloc en la història. L'omissió intencionada dels horrors dels quals aquests homes van ser responsables sobrevola el film.

Human Remains s'adreça a aquest horror des d'un angle completament diferent. La ironia i fins i tot de vegades l'humor esquitxen sovint el documental. Aquest film, foscament poètic, es basa completament en fets i combina creativament les citacions directes i la recerca biogràfica. Tot i que es basa en figures històriques, *Human Remains* és contemporània en les implicacions i convida posteriorment l'espectador a enfrontar-se a la naturalesa del mal.

Human Remains és perversa i esgarrifadora. Jo treballava en una pel·lícula que vaig deixar de fer per fer aquesta altra. La idea va venir d'una imatge de Hitler menjant que vaig trobar molt pertorbadora perquè mai havia pensat en ell com a ésser humà, que fes una cosa tan mundana com menjar. En principi havia de ser un curt de cinc minuts i després va anar creixent, vaig anar afegint més dictadors i va acabar amb aquest resultat final, després de tres anys de treball.

Ha estat una pel·lícula controvertida. La majoria de persones l'entenen i comprenen el to, capten la ironia i el sarcasme, però n'hi ha que creuen que no es poden fer acudits o tractar temes com aquests des d'aquest punt de vista; també hi ha qui en fa

2

una lectura superficial. Vaig anar amb molt de compte. Era molt conscient de la possibilitat que la pel·lícula fos mal interpretada. Una de les qüestions que volia era que l'espectador no pogués arribar a sentir simpatia per ells, perquè encara que fossin humans, són esgarrafosos. I aquest és l'horror, que es tracti d'humans: aquest fet té un impacte més gran que presentar-los com els monstres que feien allò que van fer.

[...] es nota en com vaig fer la recerca sobre els personatges, perquè a mesura que anava llegint sobre ells començava a conèixer com eren les seves personalitats i això em va ajudar a escriure el guió i a trobar el to per a cadascú. Hitler era hipocondríac, sentia molta llàstima i compassió per si mateix, i vaig considerar que mostrar que podia sentir llàstima per si mateix era molt interessant; Stalin era un alcoholic; Mao era un addicte al sexe; Franco era un gran hipòcrita, i el veiem caçant, navegant en un iot i dient que no tenia temps mentre la gent patia; Mussolini era molt narcisista. Per tant, jo crec que la meua formació psicològica em va ajudar a modular el guió.

Classes de natació amb Hitler, per Gonzalo de Pedro

El 2 d'agost del 1914, Kafka, en una frase ja clàssica, anotava al seu diari: «Alemanya ha declarat la guerra a Rússia. - Tarda, escola de natació.» Les dues sentències, separades amb prou feines per un canvi de línia, delimiten en la seva senzillesa la frontera entre l'àmbit públic i l'àmbit privat com dos aspectes irreconciliables del jo, com dos mons paral·lels i gairebé impermeables l'un amb l'altre. Dues vides simultànies però diferents que caminen, sense mirar-se ni contagiar-se, amb prou feines separades per una franja fosca i mal il·luminada. En aquesta frontera ombrívola, en aquest terreny pantanós, és on es barregen les coses íntimes i les

compartides, les coses secretes i les conegudes, on Jay Rosenblatt construeix la seva pel·lícula *Human Remains*, posant el focus sobre la vida íntima dels dictadors del segle xx. Hitler, Stalin, Mussolini, Mao, Franco. Imatges domèstiques, exclusivament material d'arxiu, intel·ligentment manipulat per Rosenblatt, i les confessions dels protagonistes a través d'unes veus en off que pretenen ser les seves i que van desgranant els seus gustos culinaris, els seus problemes de salut, els seus costums quotidians. I per sobre de totes les veus, la d'un traductor que, al més pur estil televisiu, tradueix simultàniament els dictadors: «Tenia problemes de gasos», assegura Hitler, «Tinc molt sentit de l'humor», diu Stalin, o «No era homosexual», confessa Mao.

Human remains, Jay Rosenblatt

3

I used to be a filmmaker, Jay Rosenblatt

Situat al fangar d'aquesta difusa frontera, Rosenblatt «filma» (a través de les imatges d'arxiu) els dictadors com si no fossin el que són: assassins, genocides, terroristes, sinó pares de família, veïns d'escala, homes de gustos senzills (o no), persones corrents. Sobretot, persones. Rosenblatt treballa intel·ligentment sobre un forat negre al centre de la pel·lícula: mantenint en tot moment fora d'enquadrament la part pública i coneguda dels dictadors, enfronta l'espectador a una obvietat que s'oblida fàcilment: els grans assassins, aquells homes que van convertir el segle xx en un monument a l'horror, no eren monstres inhumans, marcians irresponsables o psicòpates malvats, sinó persones. Atribuir-los la categoria de monstres sempre ha estat la manera més senzilla de desfer-se de la culpa de l'horror, d'allunyar la possibilitat atterradora que tots siguem com ells, que els errors es puguin repetir i perfeccionar-se. Moltes vegades s'ha citat el pensament de Hannah Arendt com a inspirador últim de la pel·lícula, especialment en les

seves reflexions sobre el cas Eichmann, el judici a un criminal nazi tan aterridor pels seus crims com per la quotidianitat de la seva presència: «El fet desastrós del cas Eichmann va ser que hi havia molts homes com ell, i que aquests molts no eren ni perversos ni sàdics, sinó que eren, i encara són, terriblement normals.» Ni el sentit de l'humor fi de la pel·lícula és capaç d'amagar que *Human Remains* no és un fake, ni una comèdia, ni una simple burla dels grans dictadors, sinó, sobretot, un terrible mirall, net i clar, enfront del rostre de l'espectador.

Publicat a *Cahiers du Cinéma* (Espanya).

Jay Rosenblatt

Nova York (1955). Llicenciat en literatura y psicologia, va arribar a treballar com a terapeuta, però des dels anys vuitanta es dedica exclusivament al cinema, en el seu format més breu: cap dels seus treballs no sobrepasa els quaranta minuts. Viu a San Francisco, on ha treballat també com a professor a diverses escoles d'art. Expert a combinar i alternar la tradició del cinema d'arxiu (*found footage*) amb certes formes del diari o l'autobiografia, és un dels grans exponents de la puixança i la permanència d'un fructífer corrent de cineastes experimentals als Estats Units. Els seus treballs han guanyat premis a tot el món i s'han exhibit al MOMA i a festivals com ara Locarno, Sundance, Tribeca, Visions du Réel o IDFA.

Programadors: Núria Esquerra i Gonzalo de Lucas

